

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2709/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.III.30.517/2022/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (Váczi Ügyvédi Iroda, képviseli dr. Váczi Péter ügyvéd) útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.III.30.517/2022/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel álláspontja szerint a döntés ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jogával.
- [2] 2. Az indítvány benyújtását megelőző bírósági eljárásoknak az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következőképpen foglalhatók össze.
- [3] 2.1. Az indítványozó és adóstársa (ez utóbbi a perben és a továbbiakban: felperes) hitelkérelmük alapján 2008. április 15-én közjegyzői okiratba foglalt „Ingatlan jelzáloggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog-típusú hitel kölcsönszerződés” elnevezésű kölcsönszerződést kötöttek egy hitelintézettel (a perben I. rendű és II. rendű alperes, a továbbiakban: hitelintézeti alperes). A szerződés egyik célja az adósoknak egy, a hitelintézeti alperestől eltérő hitelezővel szemben fennálló kölcsöntartozása egy összegben való törlesztése volt. A kölcsön összege 128 433 CHF-nak megfelelő, a 2008. április 11. napján érvényes, az alkalmazott deviza vételi árfolyamon számított 20 250 000 Ft volt. A felperes (az indítványozó adóstársa) 2013-ban keresetet nyújtott be, kérve a szerződés érvénytelenségének és ennek jogkövetkezményei megállapítását. Az indítványozó a per III. rendű alperese volt (a továbbiakban a felperes és az indítványozó együtt: adósok).

- [4] A megismételt elsőfokú eljárásban a felperes módosított keresetében az árfolyamkockázat viselését korlátlanul az adósokra hárító általános szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a szerződés érvénytelenségének megállapítását, emellett a kezelési költségre vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelensége miatt azok érvénytelenségének a megállapítását kérte. A hitelintézeti alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.
- [5] A Fővárosi Törvényszék, mint elsőfokú bíróság a 6.G.40.604/2021/33. számú ítéletével a keresetet elutasította. Döntésének indokolásában rögzítette, hogy a peres felek fogyasztói bankkölcsönszerződést kötöttek. Ennek tartalmából kiindulva azt vizsgálta, hogy a felperes mint adós fogyasztói minőségére tekintettel elvárt különös előírások érvényesülése megállapítható-e. Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás világos és érthető voltának vizsgálata során a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma és a szerződésben foglaltak alapján azt állapította meg, hogy az azokban foglaltak félreérthetetlenül kifejezésre juttatják a kockázat korlátlanságát és azt, hogy annak vagyoni hatásait teljes mértékben az adósok viselik. Az elsőfokú bíróság a 2008 áprilisában aláírt kölcsönszerződést és a keltezés nélküli kockázatfeltáró nyilatkozatot vizsgálta, mely aláírásának időpontja vitatott volt. A szerződéskötést megelőző egyéb tájékoztatásoknak, nyilatkozatoknak, a megküldött, tájékoztató jellegű, alacsony törlesztőrészletű hitelkalkulációnak a bíróság nem tulajdonított jelentőséget. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint az átlagos fogyasztó számára az alkalmazott kifejezések világosak és érthetőek, különösebb megfontolást nem igényelnek. Az ítélet rögzítette: az adósok (mint fogyasztók) számára felismerhető volt, hogy az ügylet magában hordozza azt, hogy az árfolyam kedvezőtlen változása esetén a fizetendő részletek megemelkednek, amely emelkedésnek felső határa nincsen, és ez őket terheli. A felperes a hitelezőktől kapott egyértelmű és világos tájékoztatásra tekintettel nem gondolhatta alappal, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy hogy az őt korlátozott mértékben terhelne. Az adósok számára egyértelműen felismerhető, világosan érthető volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őket terheli, hogy az árfolyam rájuk nézve kedvezőtlen változásának nincsen felső határa. Az adósoknak adott tájékoztatás megfelelő idejével kapcsolatban úgy értékelt az elsőfokú bíróság, hogy a perben rendelkezésre álló kölcsönkérelem szerint a szerződéskötés előtt két-három héttel az adósok úgy nyilatkoztak, hogy megismerték a devizakölcsön kockázatait, amelyet a tájékoztató részletez. A rendelkezésre álló bizonyítékokat mérlegelve tényként azt állapította meg, hogy az adósok a hitelkérelem benyújtása során és a szerződéskötés előtt írták alá a kockázatfeltáró nyilatkozatot.
- [6] 2.2. A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 13.Gf.40.075/2022/11-II. számú közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy a peres felek között létrejött

kölcsönszerződés érvénytelen. A másodfokú bíróság a felek előadását és a rendelkezésére bocsátott bizonyítékokat az elsőfokú bíróságtól eltérően úgy értékelte, hogy a hitelintézeti alperesek nem tudták bizonyítani, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot a hitelkérelmi dokumentáció részeként átadták az adósoknak. A másodfokú bíróság kifejtette, hogy kizárólag a jogvitában felmerülő egyedi körülmények mérlegelésével lehetett állást foglalni abban a kérdésben, hogy kellő időben történt-e a tájékoztatás annak ellenére, hogy a felperes (fogyasztóként) a szerződés megkötésével egyidejűleg kapott tájékoztatást az árfolyamkockázatot rá hárító általános szerződési feltételekről és az árfolyamkockázatból rá háruló gazdasági következményekről. A felperes személyes előadása, a perben meghallgatott tanú vallomása, továbbá a szerződésben és a külön iratban adott tájékoztatás tartalma és azok időpontja alapján a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az adott körülmények között a felperes számára nem állt elegendő idő rendelkezésre a szerződésekhez kapcsolódó árfolyamkockázat mibenlétének és a kockázat gazdasági következményeinek a megismerésére és megértésére. A másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hitelintézeti alperesek által adott tájékoztatás nem kellő súllyal hívja fel az adósok figyelmét az árfolyamváltozás kockázatára, abból csak kikövetkeztethető, hogy van ilyen kockázat. Nem ismerteti, hogy a kockázat miben áll, az árfolyamváltozás milyen hatást gyakorol az adósok kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségére, az árfolyam különböző változásai esetén miként változnak a törlesztőrészek, a fennmaradó tőketartozás összege. A tájékoztató nem tér ki az adósok fizetési kötelezettségének a kitétségére az árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából az egyes változók egyenként előidézett hatására, és az együttesen bekövetkező változásuk következményére. A másodfokú bíróság álláspontja szerint tehát a felperes lényegében a devizakölcsön jellegéről kapott tájékoztatást, de arról, hogy a nagymértékű súlyos változásnak reális esélye van, nem. A szerződésben a korlátlan árfolyamkockázat viselésének az adósokra telepítéséről szóló feltételek nem világosak, nem érthetőek, nem átláthatóak, továbbá a felek viszonyában az adósok hátrányára egyensúlytalanságot okoznak, mert az átláthatóság követelményét az adósokkal szemben tiszteletben tartva észszerűen nem lehetett arra számítani, hogy az adósok az egyedi megtárgyalást követően elfogadják az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot. A bíróság a kezelési költségre vonatkozó keresetet is megalapozottnak találta.

- [7] 2.3. A hitelintézeti alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyást, a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályában fenntartását kérte annak helyes indokai alapján. A felülvizsgálati eljárás tárgyát az árfolyamkockázat viselését kizárólag az adósokra telepítő szerződéses rendelkezések, valamint a kezelési költségre vonatkozó szerződéses kikötés tisztességtelenségének a

vizsgálata képezte. A szerződésbe foglalt és a külön okiratban adott tájékoztatást értékelve a Kúria álláspontja szerint abból egyértelműen, világosan kitűnt az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül vizsgálva, hogy az árfolyamkockázat valós, az jelentős lehet, és az árfolyamkockázat korlátozás nélkül az adósokat terheli. Az írásbeli tájékoztatásnak nem volt olyan rendelkezése, amelyből a fogyasztók (adósok) alappal következtethettek volna arra, hogy az árfolyamkockázat vállalásának van felső határa, illetőleg, hogy azt nem kizárólag ők viselik. A Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság iratellenes megállapítások alapján tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes részére nem állt elegendő idő az árfolyamkockázatok mibenlétének a megismerésére. Ebben a kérdésben a Kúria az ügyben eljáró elsőfokú bíróság mérlegelő tevékenységével értett egyet, amely a másodfokú bíróság iratellenesnek ítélt megállapításai nélkül jutott arra a következtetésre, hogy a tájékoztatásra megfelelő időben sor került, figyelemmel a perben rendelkezésre álló bizonyítékokra. A Kúria jelentőséget tulajdonított annak is, hogy az adósok korábbi devizahitelüket váltották ki a kölcsönrel, így a devizában történt hitelfelvétel kockázatai eleve nem voltak számukra ismeretlenek. A kezelési költséggel kapcsolatosan a Kúria a jogerős közbenső ítéletben foglaltakkal szemben szintén az elsőfokú bírósággal értett egyet, az ebben a körben részletesen kifejtett indokokkal egyetemben. Mindezek alapján a Kúria a Gfv.III.30.517/2022/10. számú ítéletével a Fővárosi Ítéltábla jogerős közbenső ítéletét jogszabálysértőnek találta, azt hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

- [8] Az indítványozó az eljárás során ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- [9] 3. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be indítványát, melyet az Alkotmánybíróság főtítkárnak hiánypótlásra történt felhívása után utóbb kiegészített és a változtatásokkal egységes szerkezetbe foglalt. Alkotmányjogi panaszában a Kúria döntésének megsemmisítését kérte, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogának sérelmére hivatkozva. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét két szempontból állította: egyrészt amiatt, hogy a Kúria nem tett megfelelően eleget az indokolási kötelezettségének, másrészt a kirívóan súlyos *contra legem* és így egyben *contra constitutionem* jogalkalmazás miatt. Az indítványozó részletesen ismertette az Alkotmánybíróságnak, illetve az EJEK-nek az indokolt bírói döntéshez kapcsolódó gyakorlatát. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését és 28. cikkét is felhívva elemezte a *contra legem* jogalkalmazás tilalmának követelményét a tisztességes eljáráshoz kapcsolódóan.
- [10] Az indítványozó álláspontja szerint „*contra legem* jogalkalmazásnak minősül, hogy mind az elsőfokú bíróság, mind pedig a Kúria olyan tényekhez rendelt kiemelt bizonyító erőt, amelyet a másodfokú bíróság helyesen helyezett a megalapozottság kételyének körébe. [...] Sem az elsőfokú bíróság, sem pedig a Kúria nem indokolta meg, hogy például a tanúvallomás kapcsán egyes – [...] a hitelintézeti alperesre] kedvező – nyilatkozatokat miért vett iratellenesen és indokolatlan mértékben

figyelembe [...]. A Kúria indokolása lényegében az elsőfokú bíróság álláspontjának másolata, a legfelsőbb bírói fórum nem tartotta indokoltnak, hogy a másodfokú bíróság – Indítványozó által helyesnek ítélt – döntése milyen okból szenved hibában, és miért indokolt visszatérni az elsőfokú bíróság által megfogalmazott értelmezési síkra. [...] Ezen kérdéskör különösen annak tükrében alapozhatja meg a felperes és egyben Indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga sérelmét, hogy az elsőfokú bíróság ahelyett, hogy per szempontjából kiemelt jelentőségű kérdésköröket teljeskörűen megvizsgálta volna, a felperesi bizonyítási indítványokat megalapozott indok nélkül elutasította. [...]A]z már megvalósíthatja a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, ha a mind az elsőfokú bíróság, a jogorvoslattal élő fél kifejezett hivatkozása ellenére pedig mind a Kúria önkényesen figyelmen kívül hagyja a felperesi jogi érveket, azokat teljes mértékben mellőzi a döntésének forrásából, a mellőzés indokát pedig fel sem tárja az ítéleti indokolásban. A Kúria önkényesen járt el akkor, amikor az adott jogkérdésre vonatkozó jogi normákat nem vette figyelembe. [...] Álláspontom szerint a sérelmezett helyzet teljes mértékben érinti a tisztességes eljáráshoz való jog védelmi körét, kapcsolatba hozható annak részjogosítványával, különösen az indokolt bírói döntéshez való joggal és az önkényes bírói döntés tilalmával”.

- [11] Az indítványozó az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján kérte az Alkotmánybíróságot, hogy a Kúria döntésének végrehajtását az eljárás befejezéséig függessze fel; a döntés végrehajtásának felfüggesztésére azonban nem az Alkotmánybíróságnak, hanem a döntést hozó bíróságnak van hatásköre.
- [12] 4. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [13] 4.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó – tekintettel arra, hogy a perben III. rendű alperes volt – érintettnek tekinthető, további jogorvoslati lehetőség nem áll rendelkezésére. Az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésében foglalt feltételeknek.
- [14] 4.2. Az Abtv. 27. § (1) bekezdésének a) pontja a szerint akkor lehet alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulni, ha az ügy érdemében hozott döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [15] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tisztességes bírósági eljáráshoz való jog kétség kívül megilleti a peres felek mindegyikét; mind a felperesi, mind az alperesi oldalt. Az alkotmányjogi panasszal érintett ügyben az indítványozó III. rendű alperes volt, a perben nem védekezett, formálisan a per során adóstarsával szembenálló perjogi pozícióban voltak.
- [16] Az indítvány a felhívott XXVIII. cikk (1) bekezdésének megfelelő indokolással alátámasztott állított sérelmét alapvetően a felperesi és nem az alperesi pozíció szempontjából állította; a felperesi érvek indokolás nélkül figyelembe nem vételét, a

kereset *contra legem* okból történő elutasítását. Az indítványozó nem indokolta meg, hogy mindezek az ő, mint III. rendű alperes tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, perbeli pozícióját is szem előtt tartva, mennyiben sértik. Bár az ítélet – tartalmából következően – az ő fizetési kötelezettségét is érinti, azonban erre nem, hanem indokokkal argumentálva alapvetően a perben ellenérdekelt adóstársa Alaptörvényben biztosított *processzuális* jogának a sérelmére hivatkozott. Így az indítvány nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdése a) pontjában foglalt azon feltételnek, hogy az indítványozó saját, Alaptörvényben biztosított jogának a sérelme esetén nyújtható be alkotmányjogi panasz.

- [17] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)-(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 27. § (1) bekezdésének a) pontjára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2025. február 11.

Dr. Patyi András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró